

" Waterkwaliteit en visbestand in de Blokkreek anno 2026 "

1. Inleiding

De krekken in het Meetjesland zijn ontstaan ten gevolge van overstromingen vanuit de Westerschelde.

De Blokkreek is een licht brakke open water kreek met een oppervlakte van ca. 14 ha, gelegen op grondgebied van de gemeente Sint-Laureins.

In opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) werd in 2016 een ruimtelijke hengelvise afgeleverd door Witteveen+Bos voor het Meetjeslands Krekengebied om de noden van de hengelaars en de classificatie van vele krekken als natuurgebied op elkaar af te stellen. Meer specifiek was het doel na te gaan welke vormen van visserij op welke locaties mogelijk waren, hoe kwetsbare gebieden beschermd konden worden en het opstellen van een beslissingskader voor de Provinciale Visserijcommissie over het al dan niet huren van visrechten (n.n., 2017). Een uitloper hiervan is dat de Blokkreek sinds kort openbaar hengelwater werd. De Blokkreek was lang een privaat water en de visrechten waren verdeeld onder enkele visclubs en particulieren (Puts *et al.*, 2016). Uitzettingen zouden er echter niet plaats gevonden hebben.

2. Waterkwaliteit

Via het geoloket waterkwaliteit van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) werden geen recente resultaten met betrekking tot fysico-chemische of biologische waterkwaliteit teruggevonden op de Blokkreek zelf in 2023.

Op de uitstroom van de Blokkreek richting Leopoldkanaal is een voormalig meetpunt gelegen (nr. 22000), waar laatst de fysico-chemie werd onderzocht in 1999 en de laatste bepaling van een BBI-MMIF in 1998 gebeurde. In de centraal gelegen westelijke inham van de kreek werd in 2003 een BBI-MMIF bepaald (nr. 22200). De resultaten van de toenmalige bepalingen zijn heden ten dage minder relevant. Aangezien de conditie van sommige soorten wat aan de lagere kant was (blankvoorn, rietvoorn) kan een fysico-chemische of biologische waterkwaliteitsbepaling extra informatie verschaffen.

In het kader van de realisatie van een Vlaams beleid inzake de bevaarbare waterlopen en de waterbeheersing werkte het INBO in opdracht van de Vlaamse Waterweg een “verkennende ecologische gebiedsvisie” uit voor het Leopoldkanaal en omgeving (Van Kerckvoorde en Decler, 2009).

In deze studie wordt gewezen op een belangrijke oppervlakte aan rietland in de Blokkreek, die ook fungeert als broedbiotoop voor tal van belangrijke vogelsoorten. De visie op vlak van water en waterplanten voor de krekken in het gebied was het herstel van helder water met een soortenrijke watervegetatie en daarbij horende waterfauna.

Als belangrijke randvoorwaarde werd een goede water- en waterbodemkwaliteit gesteld.

Als noodzakelijke maatregelen werden onder andere gezien: het verhinderen van de aanvoer van verontreinigd slib en sterk met nutriënten aangerijkt water, (éénmalige) slibuimingen voor herstel van de waterbodem en een biomanipulatie van de visfauna met het oog op een natuurlijk visbestand.

Verder werd het wenselijk geacht tuininfrastructuur te verwijderen, aangeplante exoten te kappen en indien nodig oevers te herprofilen. Er werd in de studie gesteld dat voorafgaand aan dergelijke herprofilering moet worden nagegaan of ecologisch waardevolle ecotopen of belangrijke geomorfologische waarden het traject doorkruisen. Zo is het wenselijk om soortenrijke historische graslanden of natuurlijke steilranden van voormalige kreekgeulen te behouden.

Met de resultaten van het visonderzoek van 2023 in het achterhoofd lijkt een biomanipulatie van de visfauna niet noodzakelijk. De andere aangehaalde maatregelen in Van Kerckvoorde en Decler (2009) lijken ons algemeen na te streven acties in het kader van een globale visie.

In het kader van de aanvoer van nutriënten zien we op het geoloket van de VMM met de zonerings- en uitvoeringsplannen (<https://www.vmm.be/data/zoning-en-uitvoeringsplan>) dat er in de omgeving van de Blokkreek nog collectief te optimaliseren buitengebied aanwezig is (bv. clusternummers 303-21 en 303-1 langs de Hontseindestraat) evenals enkele individueel te optimaliseren buitengebieden (bv. Vlamingstraat/Hontseindestraat). Ook van dergelijke verder gelegen te optimaliseren gebieden is een nutriëntenstroom via grachten en beken richting de Blokkreek soms mogelijk. De stroming in waterlopen is in poldergebied immers niet altijd gemakkelijk te bepalen. In de praktijk kunnen er ook veranderingen optreden omwille van kunstmatige waterstanden en menselijke ingrepen.

Verdere aanpak van het rioleringsstelsel zou de waterkwaliteit in de Blokkreek dus ten goede moeten komen. Er werden ter hoogte van de westelijke inham van de Blokkreek (kruispunt Hontseindestraat/Blokkreekweg) inderdaad ook exotische planten, tuininfrastructuur en oeververdedigingen opgemerkt. Deze inham is op geopunt als apart perceel ingegeven en dus mogelijks privé-bezit. Iemand die eigenaar van deze inham zou zijn was tijdens de afwissing ook aanwezig, is zelf fervent hengelaar en was enthousiast toeschouwer van het onderzoek. Mogelijks kan een gesprek om enkele punten te signaleren al effect hebben of gebruikt worden om de toestand en urgentie ter plaatse verder in te schatten.

Op vlak van ecologische verbeteringen voor de Blokkreek lijkt het afschuinen van enkele oevers een meerwaarde maar het valt buiten onze expertise om te weten wat er wel of niet mogelijk is door de aangehaalde classificaties van de kreek of welke procedures hiervoor doorlopen moeten worden. In VEN gebied is het wijzigen van natuur normaal verboden. Ontheffing of afwijking op het verbod zou aangevraagd moeten worden (natuurenbos.vlaanderen.be).

In de Ruimtelijke Hengelvisie van Witteveen+Bos (Puts *et al.*, 2016) komt in dat kader bijvoorbeeld ook ter sprake dat de mogelijkheden voor het leggen van hengelsportfaciliteiten beperkt zijn vanwege de ligging in VEN-/Habitatrichtlijn /Vogelrichtlijngebied. Er worden in dat opzicht pogingen gedaan om de opgemaakte hengelvisie te integreren in een op te maken natuurbeheerplan voor het Meetjeslandse Kreekgebied waardoor voor hengelsportfaciliteiten geen aparte omgevingsvergunning meer zou moeten aangevraagd worden. In afwachting van eventuele ontwikkelingen op dat vlak is afgesproken dat de gemeente Sint-Laureins voor de aangelegde hengelsteigers waarvoor door de vroegere visrechthouders geen bouwvergunning werd aangevraagd, een regularisatiedossier wordt opgemaakt als eerste stap. Vervolgens zou een omgevingsvergunning worden aangevraagd voor de bouw van nieuwe hengelsteigers. Het ANB stemt in met de vooropgezette regularisatie omdat ze binnen de opgemaakte hengelvisie past (pers. comm., Alain Moerman, Provinciale Visserijcommissie).

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beschikt niet over recente meetgegevens van de Blokkreek.

a) Huidige toestand

De evolutie van de waterkwaliteit evenals de doelstellingen per waterlichaam kan handig opgevolgd worden via de waterdashboards die online staan: *Dashboard oppervlaktewaterlichamen*. [[Dashboard oppervlaktewaterlichamen](#)]

b) Toekomstperspectieven

De verschillende geplande acties zijn terug te vinden in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. Dit is eveneens online raadpleegbaar:
<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>]

De rapportage over deze acties is terug te vinden in het wateruitvoeringsprogramma:
<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>]

3. Afvissingen en visbestand

De meest recente afvissing van de Blokkreek dateert van 2023. De afvissing werd uitgevoerd in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

In opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) voerde het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) een visonderzoek uit om een idee te krijgen over de huidige visstand van de Blokkreek.

[Zie: Van Nieuwenhuyze W., Boets P., Dillen A., Poelman E. (2023). Visstandsonderzoek Blokkreek. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Agentschap Natuur en Bos. 23 p.]

Het onderzoek werd uitgevoerd op 26 en 27 september 2023.

Op de eerste dag werden twee trajecten elektrisch bevestigd en werden zeven schietfuiken geplaatst. Op de tweede dag werden de fuiken geleegd, waarna nog één traject elektrisch werd bevestigd. Het ID-nummer waaraan het visonderzoek in 2023 in de Blokkreek gekoppeld werd in de visdatabank van de Provincie Oost-Vlaanderen is 674.

a) Studiegebied

De krekens in het Meetjesland zijn ontstaan ten gevolge van overstromingen vanuit de Westerschelde (Van Kerckvoorde en Decler, 2009).

De Blokkreek is een licht brakke open water kreek (Van Kerckvoorde en Decler, 2009) met een oppervlakte van ca. 14 ha, gelegen op grondgebied van de gemeente Sint-Laureins. In het zuiden van de kreek is er via een buis verbinding met de Hollandersgatkreek, al is er in de Ruimtelijke Hengelvisie ook sprake van een rooster (Puts *et al.*, 2016). In het noorden van de kreek verandert de naam in Vrouwkeshoekkreek.

De Blokkreek is net als heel wat andere kreek in de omgeving onderdeel van het habitatrictlijngebied “Polders” en het vogelrichtlijngebied “Krekengebied”. Eveneens is het opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk “Meetjeslands krekengebied West” als “grote eenheid natuur”. In de Ruimtelijke Hengelvisie wordt gesteld dat de zuidelijke en oostelijke omgeving van de Blokkreek zeer geschikt zijn voor de instandhoudingsdiestellingen van vogelsoorten. Ook de aanduiding als regionaal belangrijk biotoop “rietland” zou hier op wijzen (Puts *et al.*, 2016). Het advies van Witteveen+Bos was dan ook om het grootste deel van het zuidelijke en oostelijke deel van de kreek te reserveren voor natuur. In Van Kerckvoorde en Decler (2009) is sprake van een rietvegetatie van ca. 1 ha op de Blokkreek. Op het gewestplan is de Blokkreek ingekleurd als natuurgebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied (Van Kerckvoorde en Decler, 2009).

De Blokkreek valt onder bevoegdheid van de polder “Generale Vrije Polders”. De waterloop die door de Blokkreek loopt (O8370) is geklasseerd als categorie 2 en staat in vrije verbinding met het Leopoldkanaal. Tot eind 2022-begin 2023 was tussen de Blokkreek en het Leopoldkanaal een rooster aanwezig maar in afspraak met de Provinciale Visserijcommissie werd dit weggehaald (pers. comm. Generale Vrije Polders). Binnen de Generale Vrije Polders wordt getracht een peil van 1,70 à 1,75m TAW te handhaven.

De Blokkreek is een aandachtswaterloop voor vismigratie. Veel polderwaterlopen zijn aangeduid als aandachtswaterloop omdat ze dienst doen als opgroei habitat voor jonge palingen. Er wordt gesteld dat er op aandachtswaterlopen geen bijkomende vismigratieknelpunten mogen ontstaan (www.vmm.be).

b) Vissoortensamenstelling

In totaal werden tijdens het onderzoek van 2023 tien verschillende vissoorten teruggevonden en één kreeftensoort. Het betrof baars, blankvoorn, brasem, kolblei, paling, rietvoorn, snoek, snoekbaars, vetje, winde en de rode Amerikaanse rivierkreeft.

Binnen het visonderzoek van 2023 waren baars en blankvoorn de meest voorkomende soorten op vlak van aantallen, met totale aantallen van respectievelijk 134 en 81. Ook brasem (n=45), kolblei (n=40) en rietvoorn (n=25) waren vaak voorkomende soorten. Van de soort snoekbaars werden zes, voornamelijk kleine, exemplaren gevangen. De soorten paling, snoek, vetje en winde werden slechts éénmaal waargenomen. Het totale aantal gevangen individuen over alle soorten heen was 335 individuen.

Naar biomassa toe was die van snoek het grootst tijdens het huidige onderzoek, namelijk 3,75 kg, al was die het gevolg van één groot gevangen exemplaar. Brasem volgt op korte voet, ca. 3,5 kg, met daarenboven de kanttekening dat niet alle gevangen exemplaren van de soort werden gewogen (net als voor baars, blankvoorn en snoekbaars). Na brasem volgt kolblei met ca. 2,2 kg. De totale biomassa van de gewogen exemplaren tijdens het visonderzoek van 2023 was ca. 12,5 kg en lag dus in principe nog hoger indien alle exemplaren waren gewogen.

Naargelang de vangsttechniek waren er bij dit visonderzoek duidelijke verschillen bij de meest voorkomende soorten. Het gros van de gevangen exemplaren van baars (103/134, ca. 75%) werd gevangen tijdens het elektrisch bevissen van oevertrajecten. Van de soorten brasem en kolblei werd bijna 100% van de individuen gevangen met fuiken.

Voor de soorten rietvoorn en blankvoorn was de verhouding tussen beide vangsttechnieken minder uitgesproken.

De focus van dit verkennend onderzoek lag op het nagaan van de visstand in de Blokkreek en eventuele aanbevelingen in functie van de recente status als openbaar hengelwater.

De diversiteit aan vissoorten in de Blokkreek was goed met 10 aanwezige soorten, al waren er vier soorten waarvan slechts één exemplaar waargenomen werd. Algemeen werden er aanvankelijk wel iets grotere aantallen aan vis verwacht op basis van het habitat. Baars, blankvoorn, brasem, kolblei en rietvoorn waren de meest voorkomende soorten.

De Blokkreek werd niet eerder afgevist door de Provincie en er werd ook geen meetpunt in de VISdatabank van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) teruggevonden.

Van baars waren verschillende lengte-intervallen goed vertegenwoordigd tot een lengte van 14 cm. Slechts enkele exemplaren waren echter groter dan deze 14 cm. Dit kan wijzen op dwerggroei. De vissen worden dan niet groter dan 13 tot 15 cm. Dit verschijnsel houdt in dat de groei vertraagd wordt, maar ook de lengte waarbij de baars zich kan voorplanten ligt lager. Een verklaring voor deze stagnerende groei kan gevonden worden in het feit dat baars van een bepaalde lengte moet overschakelen op vis als voedsel. Als dat visvoedsel echter niet voldoende aanwezig is en de baars niet overschakelt op vis, maar macrofauna blijft eten, kan de groei achterblijven (Deelder, 1951). De conditie van de meerderheid van de gevangen baarzen was echter goed, zonder opvallende verschillen tussen de grootste en kleinste exemplaren.

Van blankvoorn lijken op basis van de lengtes twee grote groepen van individuen aanwezig. Exemplaren met een lengte tussen 8 en 10 cm en exemplaren met een lengte tussen 16 en 18 cm. Hier lijkt dus het visbestand van een bepaald jaar/jaren te ontbreken. Er is ons geen calamiteit gekend die hier de eventuele oorzaak van zou kunnen zijn. Wel zijn er nog oudere grotere exemplaren aanwezig voor de reproductie van de soort. De conditie van de individuen is over het algemeen goed te beschouwen al situeert de conditiefactor zich wel vaak aan de lagere kant van het interval en zijn er verschillende exemplaren met een ondermaatse conditie. Aangezien dit geen trend is die bij de andere vaak voorkomende soorten te zien is, kan het dat de omstandigheden voor blankvoorn op dit ogenblik iets minder ideaal zijn in de Blokkreek.

Van brasem werd hoofdzakelijk jonge vis gevangen. Brasem is sowieso een soort die zich moeilijk laat vangen met elektrovisserij of fuiken. Het is dus moeilijk om uitspraken te doen over de leeftijdsopbouw. De conditie van de opgemeten exemplaren was wel goed tot zeer goed.

Voor kolblei was de leeftijdsopbouw gecentreerd rond een lengte van ca. 17 cm. Kleine, jonge exemplaren lijken te ontbreken, al kan eventuele misidentificatie met jonge brasem niet volledig uitgesloten worden.

Van rietvoorn waren zowel kleine exemplaren (5-9 cm) aanwezig als iets grotere (13-18 cm). De conditie van de kleinste exemplaren was goed tot zeer goed. Bij de grotere vielen er toch enkele exemplaren met een ondermaatse conditie op te merken.

In de Blokkreek zelf werd slechts één paling gevangen. Paling is wel aan een opmars bezig in het Leopoldkanaal waarmee de Blokkreek in verbinding staat. In deze verbinding werd bovendien sinds de jaarwisseling 2022-2023 een rooster weggenomen om vismigratie te bevorderen. Sinds enkele jaren wordt een deel van de sluis op het Leopoldkanaal in Zeebrugge op een kier gezet om jonge paling binnen te laten. Hierdoor verdubbelden de aantallen in het kanaal (www.vrt.be).

Er werd één grote snoekbaars waargenomen. Bemoedigend voor de soort was de vangst van vijf juvenielen.

c) Invasieve uitheemse rode Amerikaanse rivierkreeft

Hoewel er slechts enkele exemplaren van gevangen werden, gaven de aanwezige vissers aan de invasieve uitheemse rode Amerikaanse rivierkreeft courant tegen te komen. Voor de rode Amerikaanse rivierkreeft is predatie op visseneieren reeds beschreven (Savino & Miller, 1991 en Morse *et al.*, 2013; beiden in Steen *et al.*, 2023).

Langs de andere kant prederen vissen zoals baars, snoek, snoekbaars en paling op hun beurt ook op rivierkreeften, al zijn deze niet het hoofdbestanddeel van hun dieet (Aquiloni *et al.*, 2010 in Steen *et al.*, 2023).

Afhankelijk van de levensfase verschillen de trofische relaties tussen vissen en rivierkreeften. Volwassen vissen zullen op juveniele kreeften jagen, waar volwassen rivierkreeften visseneieren of juvenielen zullen prederen (Reynolds, 2011 in Steen *et al.*, 2023). Naast een impact op vissen, kan de rode Amerikaanse rivierkreeft ook een invloed hebben op macrofyten, macro-invertebraten, amfibieën en door het graven van tunnels op de oeverstabiliteit en waterkwaliteit (zie Steen *et al.*, 2023 voor een overzicht).

Paling werd wel reeds gebruikt in de bestrijding van de rode Amerikaanse rivierkreeft en zorgde voor een sterke afname van de soort, maar kon ze niet volledig uitroeien (Musseau *et al.*, 2015 in Steen *et al.*, 2023).

Om de populatie van rode Amerikaanse rivierkreeft in toom te houden is de recente vrije vismigratie tussen Leopoldkanaal en Blokkreek en mogelijke herkolonisatie van de kreek door paling dus positief. Ook de tijdens het onderzoek van 2023 opgemerkte aanwezigheid van baars, snoekbaars en snoek in de Blokkreek is in dat opzicht gunstig.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, maart 2026

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 486 van 6 februari 2026 } .

TABEL 1

Tabel 1 – Effectieve vangst in aantal (n) en gewicht (g) langs de elektrische beviste oevertrajecten (T1 – 250m, T2 – 200m en T3 – 100m) en in twee van zeven fuiken (F1 en F2) tijdens het huidige visonderzoek in de Blokkreek. Voor de situering van de trajecten en fuiken zie figuur 1. Wanneer een “+” werd toegevoegd aan een gewicht betreft het een totaal gewicht bepaald op een deel van de vangst en ligt het werkelijke gewicht dus nog hoger.

Blokkreek	Traject 1		Traject 2		Traject 3		Fuik 1		Fuik 2	
	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)
baars	48	464,9+	30	338,5+	25	n.b.	11	71,5	-	-
blankvoorn	9	178,8	20	392,5	1	56,6	13	191,5	2	79,3
brasem	-	-	-	-	-	-	23	1776,7	5	25,2
kolblei	-	-	2	92,4	-	-	4	251,4	8	449,8
paling	-	-	-	-	1	204	-	-	-	-
rietvoorn	11	83,9	6	339,7	-	-	5	205,2	-	-
snoek	-	-	1	3750	-	-	-	-	-	-
snoekbaars	-	-	1	n.b.	-	-	2	13	-	-
vetje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
winde	1	75,7	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	69	803,3+	60	4913,1+	27	260,6+	58	2509,3	15	554,3
#vissoorten	4		6		3		6		3	
rode Amer. rivierkreeft	-		-		-		1		1	

TABEL 2

Tabel 2 – Effectieve vangst in aantal (n) en gewicht (g) in vijf van de zeven fuiken (F1 en F2) tijdens het huidige visonderzoek in de Blokkreek. Voor de situering van de fuiken zie figuur 1. Wanneer een “+” werd toegevoegd aan een gewicht betreft het een totaal gewicht bepaald op een deel van de vangst en ligt het werkelijke gewicht dus nog hoger.

Blokkreek	Fuik 3		Fuik 4		Fuik 5		Fuik 6		Fuik 7	
	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)
baars	-	-	11	n.b.	9	n.b.	-	-	-	-
blankvoorn	-	-	30	163,6+	2	n.b.	2	94,7	2	n.b.
brasem	1	582	6	1100+	3	n.b.	-	-	7	12,7+
kolblei	19	941,5	2	76,2	-	-	-	-	5	378,1
paling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
rietvoorn	-	-	3	120,3	-	-	-	-	-	-
snoek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
snoekbaars	2	6,7	-	-	-	-	-	-	1	3,6
vetje	-	-	1	1,8	-	-	-	-	-	-
winde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	22	1530,2	53	1461,9+	14	n.b.	2	94,7	15	394,4+
#vissoorten	3		6		3		2		4	
rode Amer. rivierkreeft	-		1		1		-		-	

TABEL 3

Tabel 3 – Totale vangst (elektrisch+fuiken) in aantal (n) en gewicht (g) tijdens het huidige visonderzoek in de Blokkreek. Wanneer een “+” werd toegevoegd aan een gewicht betreft het een totaal gewicht bepaald op een deel van de vangst en ligt het werkelijke gewicht dus nog hoger.

Blokkreek	Totaal	
	Aantal (n)	Gewicht (g)
baars	134	874,9+
blankvoorn	81	1100,4+
brasem	45	3496,6+
kolblei	40	2189,4
paling	1	204
rietvoorn	25	749,1
snoek	1	3750
snoekbaars	6	19,7+
vetje	1	1,8
winde	1	75,7
Totaal	335	12461,6+
rode Amer. rivierkreeft		4